

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАДІННЯ СВІТОВИХ ІМПЕРІЙ У ХХ СТ.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і
методики викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня
2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Падіння світових імперій у XX ст.
Викладач (-і)	к.і.н., доцент Паска Богдан Валерійович
Контактний телефон викладача	0967192008 0500807580 (Viber)
Е-mail викладача	bohdan.paska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер, 15.00–17.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс розроблено таким чином, аби надати учасникам навчального процесу – майбутнім бакалаврам за предметною спеціальністю «Середня освіта (Історія)» – необхідні знання для формування у них системного погляду на основні закономірності світової історії у XX ст., розпад колоніальних імперій та утворення національних держав, етапи боротьби за українську незалежність та незалежність інших пригноблених народів у вказаний період. На цій основі сформувані у майбутніх бакалаврів спеціальності громадянську компетентність, повагу до українського та інших народів, розвинути у них патріотичні, державницькі та морально-етичні переконання. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь вивчення всесвітньої історії в новітній період (XX ст.), які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності. Навчальна дисципліна «Падіння світових імперій у XX ст.» є дисципліною вільного вибору студента з предметної спеціальності «Середня освіта (Історія)», яка викладається в 7-му семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Вона покликана забезпечити ґрунтовні знання зі світової історії та історії України у загальносвітовому контексті; підготувати майбутніх учителів до викладання інтегрованих курсів у середній школі. Особлива увага при вивченні курсу приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отримані знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.	

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета нормативної навчальної дисципліни «Падіння світових імперій у XX ст.» – формування у майбутніх бакалаврів за предметною спеціальністю «Середня освіта (Історія)» системного погляду на основні закономірності світової історії у XX ст., розпад колоніальних імперій та утворення національних держав, етапи боротьби за українську незалежність та незалежність інших пригноблених народів у вказаний період. На цій основі сформувати у майбутніх бакалаврів спеціальності громадянську компетентність, повагу до українського та інших народів, розвинути у них патріотичні, державницькі та морально-етичні переконання, бачення української історії у загальносвітовому контексті. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / заочна 4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий
7	014.03 Середня освіта (Історія)	IV	Вибірковий

Тематика навчальної

дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Світова колоніальна система наприкінці XIX – на початку XX ст.	4 / 2	2 / 0	6 / 10
Тема 2. Національні рухи як ключовий фактор розпаду світових імперій.	2 / 0	2 / 0	10 / 14
Тема 3. «Жертви Першої світової війни»: Австро-Угорська імперія, Німецька імперія, Російська імперія.		4 / 4	6 / 6
Тема 4. «Жертви Другої світової війни»: Третій Райх, Японська імперія, Італійська імперія.		2 / 0	10 / 12
Тема 5. Розпад Британської колоніальної імперії	2 / 0	2 / 0	6 / 10
Тема 6. Розпад Французької колоніальної імперії	2 / 2	2 / 0	6 / 8
Тема 7. Розпад Нідерландської, Бельгійської та Португальської імперій.		2 / 0	6 / 8
Тема 8. «Остання імперія XX ст.»: розпад СРСР	2 / 0	2 / 2	10 / 12
ЗАГ.:	12 / 4	18 / 6	60 / 80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	5	A	зараховано
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)			
	1-25	незадовільно			
	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів:				
40 балів – усні відповіді на семінарських заняттях. Підсумковий бал за семінарські заняття визначається на основі вирахування середнього арифметичного зі всіх усних оцінок;					
25 балів – письмові (тестові) контрольні роботи. Передбачено 2 контрольні роботи – по темах лекційних і семінарських занять.					

	25 балів – самостійна робота студентів (дослідження шляху конкретної країни зі складу колоніальної імперії до незалежності). 15 балів – відвідування аудиторних занять.
Вимоги до письмових робіт	Підсумкова тестова контрольна робота по лекційному матеріалі проводиться після останньої лекції, складається із 10 запитань; правильна відповідь на кожне запитання оцінюється в 1 б. Максимальний бал – 10 б. Письмова контрольна робота по семінарських заняттях проводиться на останньому семінарі. Передбачено 2 розгорнуті запитання, час виконання – 30 хвилин. Максимальний бал – 10 б. (по 5 балів на кожне запитання. Структура оцінювання відповіді на розгорнуте запитання: 1 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію або одиничні конкретні факти. 2 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих фактів або допускає значні помилки; не володіє ключовими поняттями навчального предмету; узагальнення відсутні. 3 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває суть питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих термінів, понять, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє матеріалом; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 4 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває суть питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості термінів і понять, проте допускає окремі помилки; володіє матеріалом із запропонованих проблем навчального предмету; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 5 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває відповідний матеріал в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних термінів, понять, особливостей навчального предмету; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст предмету, демонструє володіння науковою літературою з теми.

	Вимоги до презентації по самостійній роботі: мінімальний обсяг – 20 слайдів; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності. Окремий слайд (або декілька слайдів) має бути присвячений списку джерел та літератури із проблематики.
Семінарські заняття	Виступи на семінарських заняттях оцінюються за 5-бальною шкалою. Під час виставлення оцінок у електронному журналі враховується наступне співвідношення 5-бальної і 100-бальної систем оцінювання: 5+ – 100 б. 5 – 93 б. 5- – 87 б. 4+ – 80 б. 4 – 73 б. 4- – 67 б. 3+ – 60 б. 3 – 53 б. 3- – 47 б. 2+ – 40 б. 2 – 33 б. 2- – 27 б. 1+ – 20 б. 1 – 13 б. 1- – 7 б. Відмова від виступу – 1 б. Активна усестороння участь на занятті може оцінюватися у 0,25 або 0,5 б. до загального рейтингу, які додаються до підсумкової оцінки наприкінці семестру. Максимальна кількість балів, яка може бути добавлена в такий спосіб – 4 б.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх пропущених занять і негативних оцінок; виконання усіх передбачених форм роботи. Для отримання підсумкової оцінки протягом семестру студент зобов'язаний отримати як мінімум 50 б.
Підсумковий контроль	Здійснюється у формі підсумкової контрольної роботи.
7. Політика навчальної дисципліни	

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій і семінарських занять для студентів є обов'язковим.

Академічна доброчесність:

У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобропорядності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентіві (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять:

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 17.00 год.

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується документом:

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002 роки): навч. посібник. К.: Либідь, 2004. 624 с.
2. Головченко В., Рубель В. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навчальний посібник. К.: Либідь, 2010. 520 с.
3. Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/.
4. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 512 с.
5. Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/.

Додаткова література:

1. Бажан О.Г., Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. XX ст.) / НАН України. Інститут історії України. – К.: Рідний край, 2000. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bazhan_Oleh/Opozytsiia_v_Ukraini/.
2. Брайлян Є. Колоніальна і постколоніальна політика Великої Британії в Карибському басейні (1930-ті – 1983 рр.). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Brailian_Yehor/Kolonialna_i_postkolonialna_polityka_Velykoi_Brytanii_v_Karybskomu_baseini_1930-ti_1983_rr.pdf?
3. Бураков Ю.В., Питльована Л.Ю. Нариси історії Англії нового часу. Львів, 2003. 128 с.
4. Грубінко А.В., Буглай Н.М. Кінець епохи колоніалізму як чинник європейської політики Великої Британії (1940–1950-ті рр.). Український історичний журнал. 2020. № 5. С. 103-119.
5. Рудько О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.XVIII - поч.XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с. URL:

[https://shron1.chtyvo.org.ua/Rudko_Serhii/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kin_XVIII -
_poch_XXI_st.pdf?](https://shron1.chtyvo.org.ua/Rudko_Serhii/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kin_XVIII_-_poch_XXI_st.pdf?)

6. Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко. Львів: ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
7. Томпсон Е. Трубадури імперії. Російська література і колоніалізм. К.: Наш Формат, 2023. 384 с.
8. Яковенко Н.Л. Велика Британія в міжнародних організаціях. Київ: Київський університет, 2011. 400 с.
9. Black J. The British Empire: A History and a Debate. Farnham: Ashgate, 2015. 260 p.
10. Darwin J. The Empire project. The Rise and Fall of the British World-System, 1830 – 1970. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 800 p.
11. Jansen, Marius B. The making of modern Japan. URL: <https://archive.org/details/makingofmodernja00jans/page/n11/mode/2up>.

Викладач (*Паска Богдан Валерійович,
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії*)